

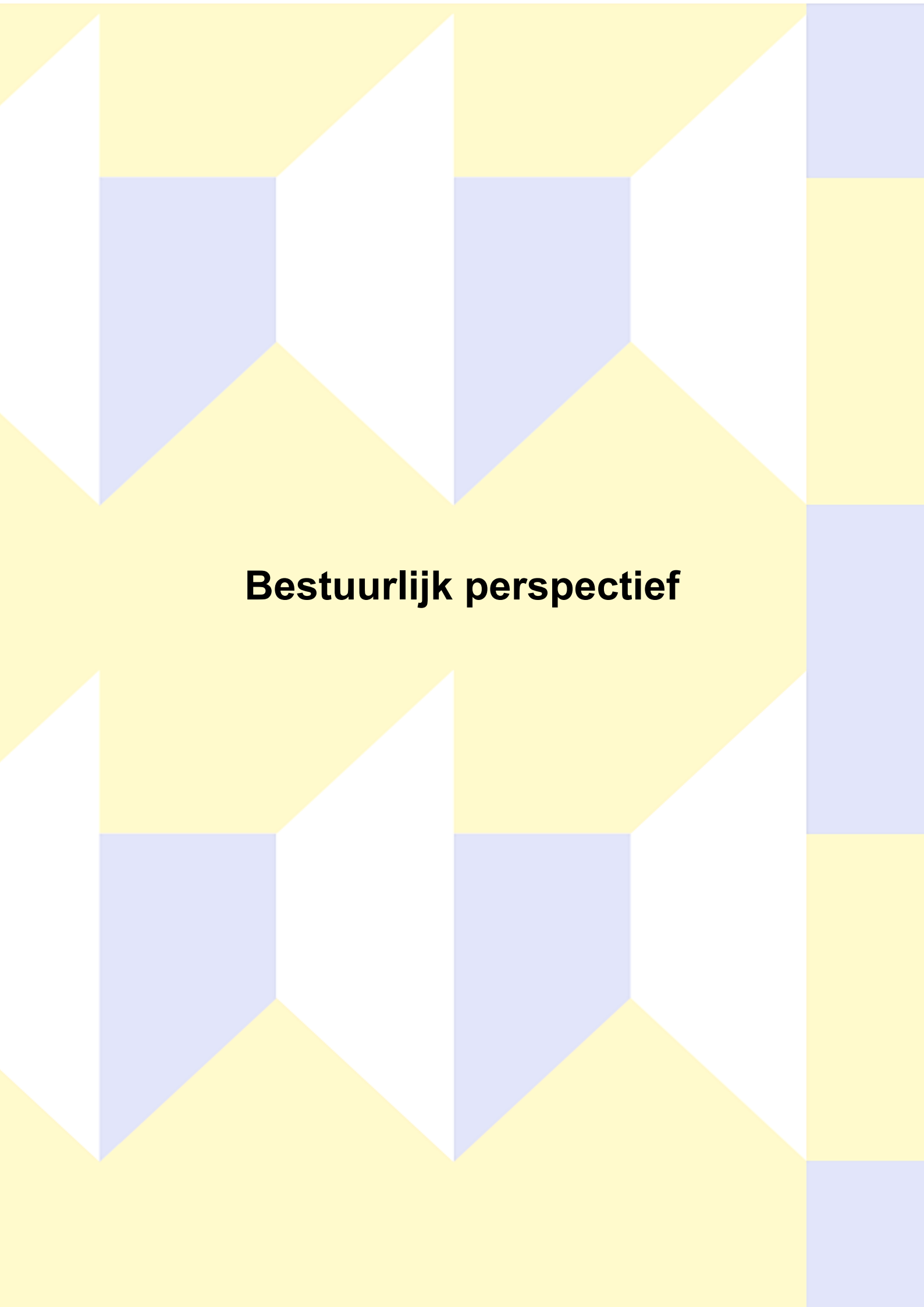


Perspectiefnota 2024

**Raadsvergadering
4 juli 2023**

0 Inhoud

0	Inhoud.....	2
1.	Voorwoord	4
1	Nieuwe beleidsaanvragen 2024-2027	8
1.1	Programma Goede bereikbaarheid	8
1.2	Programma Duurzame leefomgeving	8
1.3	Algemene dekkingsmiddelen en ondersteuning organisatie	10
1.4	Programma Betrokken bij de samenleving	13
1.5	Financiële effecten perspectiefnota 2023.....	14
2	Financieel meerjarenperspectief 2024-2027	17
2.1	Algemene uitkering (meicirculaire 2023)	18
2.2	Ombuigingen	18
3	Financiële onzekerheden	18
4	Ontwikkeling reservepositie	21
5	Begrotingsrichtlijnen 2024	22
5.1	Inleiding.....	22
5.2	Begrotingscirculaire Gemeenten 2024-2027	22
5.3	Uitgangspunten opstellen begroting 2024 en meerjarenbegroting 2025-2027	22
5.4	Prijsontwikkelingen	23
5.5	Loonontwikkeling	26
5.6	Algemene uitkering	26
5.7	Gemeentelijke belastingen en heffingen	27
5.8	Effect- en prestatie-indicatoren	27

The background features a repeating geometric pattern of interlocking triangles and squares in yellow, white, and light blue. The text is centered within a large yellow hexagonal shape.

Bestuurlijk perspectief

1. Voorwoord

In het collegeprogramma hebben wij de ambitie uitgesproken de financiën van de gemeente Houten gezond te houden: *‘We zoeken een constante balans tussen bestuurlijke ambities, de financiële positie van de gemeente en de capaciteit van de gemeentelijke organisatie’*. In de perspectiefnota worden normaal gesproken de strategische keuzes voor de toekomst van Houten aan de gemeenteraad voorgelegd. Deze perspectiefnota is in vergelijking tot voorgaande jaren beleidsarmer en meer inventariserend van aard. Het financiële perspectief van de gemeente Houten is momenteel niet sluitend en onzeker. Dit vraagt om terughoudendheid. Helaas moeten we concluderen dat ombuigingen noodzakelijk zijn. In de huidige perspectiefnota is daarom een inventarisatie gemaakt van alleen de noodzakelijke aanpassingen voor 2024 en volgende jaren. Verder richten wij ons op de eerder vastgestelde ambities uit het collegeprogramma.

Financiële onzekerheden maken ombuigingen (via participatie) noodzakelijk

We schrijven deze perspectiefnota in een tijd van financiële onzekerheid. Ten tijde van het opstellen van het collegeprogramma gingen we ervan uit dat de gemeentelijke begroting redelijk in balans waren tot en met 2025. Voor de jaren 2023, 2024 en 2025 rekenden we, na verwerking van het collegeprogramma, met verwachte positieve exploitatieresultaten. Voor het laatste jaar van het collegeprogramma, 2026, hielden we al wel rekening met een verwacht negatief exploitatieresultaat van om en nabij 5,9 miljoen. In 2026 wordt verwacht dat diverse posten uit het gemeentefonds tegelijkertijd ongunstig gaan uitpakken. Overigens wordt in veel gemeenten in 2026 een negatief exploitatieresultaat verwacht.

We zien de afgelopen maanden de financiële onzekerheden tot 2026 verder toenemen. Na de eerste bestuursrapportage 2023 is ons financieel meerjarenperspectief negatief vanaf de jaren 2024 tot en met 2027. We zien een risico dat de verschillende ontwikkeling ervoor zorgen dat dit negatief uit gaat vallen voor de gemeente Houten. De volgende ontwikkelingen maken het financiële perspectief onzeker:

- *Onduidelijkheid over de meicirculaire 2023;*
De meicirculaire 2023 is van grote invloed op ons financieel meerjarenperspectief. De meicirculaire informeert gemeenten over de omvang en de verdeling van de algemene uitkering, de integratie-uitkeringen en de decentralisatie-uitkeringen uit het gemeentefonds voor de jaren 2023 en verder. Op het moment van schrijven is de uitkomst van de meicirculaire nog niet bekend. Deze meicirculaire is dit jaar extra belangrijk omdat het ons zicht geeft hoe er vanuit rijkswege omgegaan wordt met de effecten van de herverdeling van het gemeentefonds en de opschalingskorting vanaf het zogenaamde ravijnjaar 2026 en volgende jaren. Afhankelijk van deze uitkomsten komt er zicht wat er omgebogen moet worden voor een structureel sluitende begroting te kunnen presenteren. U wordt in een afzonderlijke raadsinformatiebrief nader geïnformeerd over de effecten van deze meicirculaire.
- *Stijgende kosten als gevolg van inflatie;*
Politieke en economische (mondiale) ontwikkelingen zorgden in 2022 voor een stijging van de energieprijzen. Onder andere als gevolg hiervan is een hoge inflatie ontstaan. Dit drukt op de gemeentelijke begroting. Prijzen van bestaande contracten, maar ook van nieuwe aanbestedingen en inkooptrajecten vallen hoger uit. Bovendien kost het de gemeente meer geld om inwoners en ondernemers die als gevolg van de inflatie in de problemen komen te ondersteunen. De exacte omvang van de prijsstijgingen is moeilijk te voorspellen en afhankelijk van de verder ontwikkeling van de inflatie.
- *Stijgende loonkosten als gevolg van inflatie (eigen organisatie en gemeenschappelijke regelingen);*
De stijgende prijzen en krappe arbeidsmarkt zorgen voor stijgende loonkosten van de gemeente. Het akkoord CAO gemeente 2023 zorgt voor een toename van de loonkosten voor de gemeente Houten. Ook bij de gemeenschappelijke regelingen stijgen de kosten van het personeel. We zien door de combinatie van inflatie en stijgende personele kosten de kosten voor gemeenschappelijke regelingen ook stijgen. Momenteel is onduidelijk hoeveel.
- *Stijging kosten jeugdzorg en Wmo;*
Op basis van het voorspelmodel van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en nieuwe inkoop van WMO voorzieningen en jeugdhulp verwachten we een aanmerkelijke stijgingen van kosten voor de gemeente.

Financieel meerjarenperspectief 2024-2027

In de tabel hieronder is de indicatie van het financieel meerjarenperspectief 2024-2027, inclusief de voorstellen uit de perspectiefnota, weergegeven.

Tabel: indicatie financieel meerjarenperspectief 2024-2027

bedragen * € 1.000				
Omschrijving	2024	2025	2026	2027
Indicatie financieel meerjarenperspectief 2024-2027 (na de 1 ^e berap)	-5.356	-6.007	-11.925	-14.615
Structurele voorstellen Perspectiefnota 2024	-283	-283	-460	-460
Effect meicirculaire 2023	PM	PM	PM	PM
Indicatie financieel meerjarenperspectief 2024-2027	-5.639	-6.290	-12.385	-15.075

Het ombuigingstraject in twee fasen

Zoals beschreven vraagt dit financiële vooruitzicht om terughoudendheid. Voor structurele uitgaven is momenteel zonder ombuigingen geen ruimte. Er is wel ruimte voor beperkte inzet van incidentele middelen. De vrije ruimte in de algemene reserve is hoog, door voorgaande jaren en door de storting vanuit het Jaarrekening resultaat 2022. Om de structurele begroting meerjarig beter te laten sluiten gaan we daarom een traject van ombuigingen in. Dit doen we in twee fasen: fase 1 richt zich op het sluitend krijgen van het jaar 2024 en fase 2 richt zich op ombuigingen voor de jaren vanaf 2025.

Fase 1: Ombuigingsopgave 2024

De eerste bestuursrapportage 2023 maakt zichtbaar dat onze begroting niet structureel sluitend is met ingang van het begrotingsjaar 2024. Om in aanmerking te blijven komen voor repressief toezicht (de begroting kan direct worden uitgevoerd) zal het jaar 2024 in de begroting sluitend moeten zijn. De voorwaarde voor repressief toezicht is namelijk een structureel sluitende begroting in 2024 of 2027. In verband met de onzekerheden rondom de herverdeling van het gemeentefonds is een sluitende begroting vanaf 2026 niet haalbaar. Daarom starten we fase 1 van het ombuigingstraject om het jaar 2024 sluitend te krijgen. Hiervoor maken wij o.a. gebruik van ombuigingsrichtingen die eerder zijn onderzocht (bijvoorbeeld in de begroting van 2022).

Ombuigingsopgave 2025-2027

In het collegeprogramma hebben we al aangegeven dat de meicirculaire 2023 bepaalt of er sprake is van een ombuigingsopgave vanaf 2026 en verder. Indien dit het geval is, zoals we nu verwachten, dan gaan we door middel van een participatietraject samen met de inwoners, maatschappelijke organisaties en ondernemers kijken naar de mogelijkheden. Deze mogelijkheden werken we vervolgens uit in de perspectiefnota en begroting 2025, zodat we direct het begrotingsjaar 2025 meenemen. Dit is fase 2 van het ombuigingstraject.

Wat komt er verder op ons af?

Hoewel de financiële situatie vraagt om terughoudendheid, gaan we wel voortvarend aan de slag met het collegeprogramma 'Samen met inwoners bouwen aan een toekomstbestendig Houten'. In 2024 bouwen we verder op de stappen die zijn gezet in 2023. Daarbij zijn en blijven de ideeën van inwoners, bedrijven en (maatschappelijke) organisaties voor ons in belangrijke mate leidend voor het handelen van de gemeente. We zien aan de dynamiek rondom de provinciale verkiezingen (maart 2023), het stikstofdebat en recente onderzoeken dat het bouwen aan het vertrouwen tussen inwoners en overheid ook in 2024 een belangrijk thema zal zijn.

We zien daarnaast een aantal inhoudelijke ontwikkelingen die in 2024 onze aandacht zullen vragen. Nederland heeft momenteel te maken met een tekort aan woningen. Ook in Houten liggen grote uitdagingen voor ons wat betreft betaalbaarheid en voldoende beschikbaarheid van woningen. De landelijke bouwopgave is groot, maar wordt bemoeilijkt door gebrek aan ruimte, de stikstofproblematiek en tekort aan personeel. In het collegeprogramma spraken wij de ambitie uit om voortvarend te bouwen aan een toekomstbestendig Houten met voldoende duurzame, betaalbare woningen. Zonder dat dit ten koste gaat van het dorpse, groene, veelzijdige karakter. De provincie heeft tot nu toe de wens van het college om te bouwen in Houten-Oost niet willen honoreren. We

blijven investeren in het gesprek met de provincie en het Rijk om zo deze ontwikkeling mogelijk te maken. Houten Oost biedt ruimte voor 2.750 te bouwen woningen en is daarom van doorslaggevend belang om de grote bouwambities te kunnen realiseren.

Onze ambities en kaders hebben we in 2023 geconcretiseerd en aan de raad voorgelegd door middel van het spoorboekje van de ruimtelijke opgaven tot 2026, programmaplan Bouwen aan Houten en het Houtens DNA. In 2024 gaan we verder met de uitvoering hiervan. We blijven werken aan het woningtekort om als duurzame gemeente klaar te zijn voor de toekomst met alle ontwikkelingen die op ons afkomen.

Daarnaast wordt in 2023 een grote toestroom van asielzoekers verwacht. De druk op de bestaande asielopvang in Nederland is al geruime tijd te hoog. De Rijksoverheid werkt mede daarom aan het wetsvoorstel 'gemeentelijke taken mogelijk maken asielopvangvoorzieningen', de zogenoemde 'spreidingswet'. De gevolgen hiervan voor Houten zijn nog niet duidelijk. Naast de vier (tijdelijke) opvanglocaties voor Oekraïense vluchtelingen blijven we ons hard maken voor het realiseren van het voormalige plan Essenkade op een nieuwe locatie. Op deze nieuwe locatie willen we de opvang van kansrijke asielzoekers en huisvesting van spoedzoekers en maatschappelijke organisaties realiseren. Op deze manier dragen wij als gemeente Houten, in afwachting van de spreidingswet, bij aan dit landelijke vraagstuk.

Uiteraard zullen er in 2023 en 2024 ook de nodige wet- en regelgeving wijzigen. Op sommige wijzigingen bereiden wij ons al enkele jaren voor. Een belangrijke stelselwijziging is de invoering van de Omgevingswet. Nu het inwerkingtredingsbesluit ook door de Eerste Kamer is vastgesteld treedt de Omgevingswet met zekerheid op 1 januari 2024 in werking. Houten heeft zich hier middels het programma implementatie Omgevingswet in de afgelopen jaren op voorbereid. In 2023 gaan deze voorbereidingen verder, zodat we op 1 januari 2024 klaar staan voor de invoering en uitvoering van de Omgevingswet.

Bedrijfsvoering en interne organisatie

Voor het realiseren van onze ambities en dienstverlening is het noodzakelijk dat de ambtelijke organisatie goed voorbereid is op de toekomst. Een stevige en veilige bedrijfsvoering vormt daarbij het fundament en de basis voor een duurzaam en goed functionerende organisatie. In de gemeente Houten hebben uitkomsten van onderzoeken en wijzigingen van wet- en regelgeving aangetoond dat het verder versterken van de bedrijfsvoering noodzakelijk is. Daarvoor zijn enkele voorstellen in deze perspectiefnota opgenomen.

Een verbeterimpuls is nodig op de onderdelen: (1) duurzame verbetering van de ICT-dienstverlening, (2) informatiehuishouding, (3) verbeteren en borgen processen en (4) ontwikkelen van de financiële organisatie en interne beheersing. In 2023 zijn we gestart met het uitbesteden van de ICT-dienstverlening aan het bedrijf AsapCloud. In 2023 richten we ons verder op het ontwikkelen van een IT-strategie, het verandertraject en de ICT beveiliging.

Daarnaast zijn we druk met het goed inregelen van de wetswijziging rondom de rechtmatigheidsverklaring, waardoor niet langer de accountant, maar het college de rechtmatigheidsverantwoording afgeeft. Conform de aanbevelingen van de accountant willen we binnen gemeente Houten ook invulling gaan geven aan het 3 lijnenmodel. Het model gaat over het zódanig inrichten van de interne organisatie dat de verantwoordelijken onderbouwd verantwoording kunnen afleggen over het gerealiseerde beleid, de bijbehorende financiële resultaten en de mate van voldoen aan de geldende regelgeving. Hierdoor wordt controle en bijsturing tijdens het proces mogelijk in plaats van achteraf controleren. Het is essentieel dat ook onze wijze van archivering hierop aansluit. Voor boekjaar 2023 omvat de gekozen scope: financiële rechtmatigheid, getrouwheid van de jaarrekening en fraudebestendigheid. Centraal in het 3-lijnen model (1e lijn primaire teams, 2e lijn ondersteunende teams, 3e lijn team Concerncontrol) staat het begrip eigenaarschap. Het gaat over de wijze waarop invulling wordt gegeven aan de taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden voor het leveren van producten en diensten die moeten voldoen aan de vereisten en verwachtingen.

Procesbeheer vormt de basis voor het 3-lijnen model. Het gaat over het organiseren van het dagelijks werk van de teams. De proceseigenaar is verantwoordelijk voor het toereikend inrichten, uitvoeren, evalueren en verbeteren van het proces (PDCA-cyclus). De proceseigenaar (team-manager) heeft daarbij praktische ondersteuning nodig van de medewerkers en specialisten bedrijfsvoering uit de 2e lijn. Voor deze verbeterimpulsen zijn projecten opgericht en zal een integraal plan van aanpak "verbeteren bedrijfsvoering" worden opgesteld. Deze verbeterimpulsen hebben een langere

doorlooptijd en ook in de komende jaren zal de interne bedrijfsvoering een aandachtspunt blijven. In deze perspectiefnota vindt u deze ontwikkeling terug in de beleidsaanvraag over doorontwikkeling bedrijfsvoering.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 gaan we in op de onderwerpen die aanvullend op het collegeprogramma onze aandacht vragen. We doen dat langs de programma's uit begroting en het collegeprogramma 2022-2026 'Samen met inwoners bouwen aan een toekomstbestendig Houten'.

In hoofdstuk 3 wordt op het financieel meerjarenperspectief ingegaan 2024-2027. Als bijlage zijn de begrotingsrichtlijnen 2024 aan deze perspectiefnota toegevoegd.

Tot slot

Als er de komende tijd in aanloop naar de begroting 2024 nieuwe financiële ontwikkelingen zijn die van invloed zijn op het in deze perspectiefnota geschetste beeld zullen we de raad daar in aanloop naar de begroting tijdig over bijpraten. Op die manier kunnen we gezamenlijk kijken naar oplossingsrichtingen voor de verschillende dilemma's en gevolgen daarvan.

Wij zien uit naar een constructieve behandeling van de perspectiefnota 2022 op 4 juli 2023.

Burgemeester en wethouders van Houten,

de secretaris,

de burgemeester,

A.J. Barink

G.P. Isabella

1 Nieuwe beleidsaanvragen 2024-2027

1.1 Programma Goede bereikbaarheid

Parkeergelegenheid voor fietsen op de Piazza

Wat willen we bereiken?

Genoeg parkeergelegenheid voor fietsen op Piazza.

Wat gaan we ervoor doen?

In november 2019 is vanuit bestuur prioriteit gevraagd voor de fietsparkeeroverlast op het Forum en het plein Piazza. Door uitbreiding van het fietstransferium eind december 2019 is de problematiek aan het Forum opgelost. De focus lag daarna nog op de aanpak voor de fietsparkeerproblematiek op Piazza.

Recent is er een parkeeronderzoek uitgevoerd. Daaruit is naar voren gekomen dat er 143 extra fietsnieten moeten worden bijgeplaatst om te voorzien in de nodige fietsparkeercapaciteit op Piazza. Ook moet er belijning aangebracht worden langs de fietsparkeervakken en duidelijke bebording. Dit is nodig om te kunnen handhaven op verkeerd geparkeerde fietsen. We willen de verkeersveiligheid verbeteren door het fietspad met belijning duidelijker te onderscheiden van de omgeving.

Daarnaast onderzoeken we de mogelijkheden om de voetgangersoversteek zichtbaarder te maken en het fietspad d.m.v. groen fysiek te scheiden van het plein, zodat fietsers en scooters minder makkelijk over het plein kunnen rijden. Ook zijn er wensen om het plein te ontstenen, te vergroenen en leefbaarder te maken. Dit gebeurt in nauwe samenspraak met bewoners en ondernemers die hiervoor eerder al hun wensen en ideeën hebben geuit in een stakeholdersbijeenkomst. De omvang van deze maatregelen is op dit moment nog niet bekend en zal onder andere afhangen van de bijdrage die ASR (de exploitant van Castellum) kan doen. De gesprekken daarover lopen nog.

Wat mag het kosten?

Onderwerp	2024	2025	2026	2027
Parkeergelegenheid voor fietsen op Piazza	40.000	-	-	-

1.2 Programma Duurzame leefomgeving

Project Sterke Veilige Lekdijk (wegverbreding en weginrichting)

Wat willen we bereiken?

In het kader van het project Sterke Veilige Lekdijk biedt het waterschap HDSR ons de mogelijkheid om aan te sluiten bij hun dijkversterkingsproject met eigen projecten (meekoppelkansen). Dit om de maatschappelijke acceptatie van de dijkversterking te vergroten en werk-met-werk te kunnen maken. De bedragen in deze perspectiefnota zijn nog indicatief en voorlopig. Eerst vindt de komende tijd nog verdere afstemming plaats met regio, raad en inwoners. Definitieve besluitvorming zal door middel van een raadsvoorstel via de gemeenteraad verlopen.

Wat gaan we ervoor doen?

Als gemeente Houten hebben wij drie projecten waarmee wij willen aansluiten:

1. Vergroten wegcapaciteit dijkvak fort Honswijk tot de grens met gemeente Nieuwegein.
2. Weginrichting gehele weg op de Lekdijk.
3. Zichtbaar en beleefbaar maken van de Inlaatsluis

Ad 1. Vergroten wegcapaciteit wegvak fort Honswijk en grens Nieuwegein

Het vergroten van de capaciteit van het dijkvak tussen fort Honswijk en de gemeentegrens met Nieuwegein betreft het herinrichten door een deel van de weg op de Lekdijk. De capaciteit van de weg wordt vergroot door een wegverbreding en het aanpassen van de weginrichting. Deze maatregelen zijn noodzakelijk voor het ontsluiten van reeds aanwezige provinciale recreatieve voorzieningen zoals de Honswijkerplas en ook de forten Lunet aan de Snel en Honswijk.

Daarnaast is deze wegaanpassing noodzakelijk voor het kunnen bouwen van de woningen op het Eiland van Schalkwijk en ook het ontsluiten van overige recreatieve voorzieningen op het eiland en voor de bedrijvigheid.

Bindende afspraken

In de Mobiliteitsvisie Eiland van Schalkwijk uit 2017 staan maatregelen benoemd die nodig zijn om recreatieve ontwikkelingen en woningbouwambities op het Eiland te kunnen realiseren. Dit is een totaalpakket aan maatregelen dat bijdraagt aan het beperken van de groei van de automobiliteit, maakt ruimtelijke ontwikkelingen mogelijk om het Eiland leefbaar en bereikbaarheid te houden. Eén van de grotere maatregelen is het vergroten van de capaciteit van de weg op de Lekdijk. Omdat veel recreatievoorzieningen aan de Lekdijk liggen, is dit een van de wegen op het Eiland waar het nodig is om groei van autoverkeer te faciliteren. In een recent uitgevoerde actualisatie van dit onderzoek is dat bevestigd. De bereikbaarheid van onder andere over de recreatieplas Honswijk, fort Honswijk en Lunet aan de Snel wordt met een grotere wegcapaciteit verbeterd. Voor de recreatieplas wacht het Recreatieschap op deze wegverbreding om het Recreatief knooppunt 't Waal te kunnen realiseren. Daarnaast is de wegverbreding ook nodig om de exploitatie op Fort Honswijk verkeerskundig mogelijk te maken.

Voor het vergroten van de capaciteit van de weg is het noodzakelijk die weg op enkele delen te verbreden en ook de as van de weg te verplaatsen. Met het uitvoeren van deze werkzaamheden, is het inherent ook dat de weginrichting van dat wegvak moet worden aangepast. Daarom is het vergroten van de capaciteit van de weg op de Lekdijk (verbreden en aanpassen weginrichting) een verplichting waarmee de gemeente haar afspraken naar derden ook werkelijk nakomt.

Ad 2. Weginrichting gehele Lekdijk

De gemeenten die langs de Lekdijk zijn gelegen hebben conform de Visie Mobiliteit en Recreatie Sterke Lekdijk gezamenlijk uitgesproken dat zij na de dijkversterking de weginrichting van de weg op de Lekdijk eenduidig willen aanpassen en vooral veilig voor langzaam verkeer willen inrichten. Het gaat hierbij om een aanpassing van de inrichting van de weg, het aanleggen van grasbetontegels aan de zijkant van de weg en het plaatsen van snelheidsremmende maatregelen met verhoogde plateaus elke circa 350 meter. Dit besluit van onder andere de gemeenteraad van Houten in 2020 was toen gebaseerd op de door HDSR voorgestelde waterveiligheidsopgave waarbij veel werkzaamheden nodig waren om de Lekdijk weer veilig te maken en waarbij er aanzienlijke subsidiemogelijkheden zouden zijn voor het aanpassen van de weginrichting vanuit het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP). In november 2022 bleek echter op basis van nieuwe berekeningen van HDSR de waterveiligheidsopgave veel beperkter zodat minder werkzaamheden aan de dijk nodig waren en er daardoor ook veel minder subsidiemogelijkheden zijn. In plaats van ongeveer 60-70% van de dijk, moet nog maar 10% worden aangepakt. Daardoor wordt het kostenplaatje voor de gemeente als wegbeheerder veel hoger.

Het verbreden van de Lekdijk tussen Nieuwegein en Fort Honswijk heeft prioriteit, en omvat ook de weginrichting. De weginrichting van het overige deel van de Lekdijk in de gemeente Houten kan worden meegenomen in het regulier onderhoud als onderdeel van het Meerjarenonderhoudsprogramma.

Ad 3. Zichtbaar en beleefbaar maken van de inlaatsluis

Direct ten oosten van fort Honswijk is een inlaatsluis gelegen van de Hollandse Waterlinies. Deze inlaatsluis is echter bij de laatste dijkversterking in 1985 onder de Lekdijk terecht gekomen en niet meer zichtbaar. Sinds juni 2021 is de Hollandse Waterlinies UNESCO Werelderfgoed en is er vanwege de dijkversterkingsmaatregelen van HDSR aan de Lekdijk een mogelijkheid deze inlaatsluis weer zichtbaar en beleefbaar te maken. Daarmee kan het verhaal van de Hollandse Waterlinies worden verteld aan de hand van een werkelijke inlaatsluis waarmee land onder water kon worden gezet met water uit de Lek.. Deze inlaatsluis zorgde ervoor dat tot aan Utrecht een gebied onder water gezet kon worden. De inlaatsluis vormt daarmee het kopstuk in het watermanagementsysteem van het Werelderfgoed en wordt ook wel 'De Kraan van Utrecht' genoemd. Met het weer zichtbaar en beleefbaar maken van de inlaatsluis is het mogelijk om het 'verhaal' van de inundatie te vertellen als onderdeel van de verdediging van de Randstad. Het onderzoek naar het weer zichtbaar en beleefbaar maken van de inlaatsluis is in een afrondende fase. In juni 2023 moet een besluit worden genomen of dit project wel of niet wordt meegenomen als meekoppelkans en onderdeel van de dijkversterking. Belangrijk aspect daarbij is dat de provincie Utrecht en HDSR, vanwege het feit dat dit project dan onderdeel is van de

dijkversterking, een subsidie kunnen geven van ruim € 1.000.000. Van de gemeente Houten wordt dan verwacht dat zij € 250.000 bijdragen. Door als gemeente nu budget beschikbaar te stellen, kan die subsidie worden verkregen.

Geen bindende afspraken

Voor het vrijgraven van de inlaatsluis is circa € 1.200.000 nodig. Hierover is afgesproken dat wanneer de gemeente Houten € 250.000 bijdraagt, de provincie en HDSR samen € 1.000.000 bijdragen. De gemeente heeft de intentie om de inlaatsluis te realiseren waarbij de besluitvorming voor financiering hiervoor bij het college en de raad ligt. Dit is een eenmalige kans om een werk van deze omvang uit te kunnen voeren met een relatief beperkte bijdrage van de gemeente waarmee een uniek onderdeel van de Hollandse Waterlinies weer zichtbaar en beleefbaar kan worden gemaakt.

Wat mag het kosten?

Voor het aanpassen van de capaciteit van de weg op de Lekdijk tussen fort Honswijk en de grens van Nieuwegein te realiseren en daarbij gelijk de weginrichting aan te passen naar een meer verkeerveilige inrichting bedragen de kosten € 4.500.000 (€ 2.500.000 voor de verbreding en € 2.000.000 voor weginrichting, inclusief verkeer remmende maatregelen en rustpunten op dat deel van de weg). Vervolgens is de verwachting dat wij daarbij een bijdrage / subsidie ontvangen vanuit de provincie van € 1.500.000. Deze kosten kunnen worden gekapitaliseerd over 20 jaar waarbij de jaarlijkse kosten € 167.000/jaar bedragen.

Het vrijgraven van de inlaatsluis kost naar verwachting € 1.200.000 waarbij de provincie en HDSR ruim € 1.000.000 bijdragen. Voorwaarde is dat de gemeente € 250.000 bijdraagt. Deze kosten kunnen worden gekapitaliseerd over 25 jaar waarbij de jaarlijkse kosten € 10.000/jaar bedragen.

In totaal komt dit uit op een bedrag van €177.000 per jaar.

Onderwerp	2024	2025	2026	2027
Project Sterke Veilige Lekdijk	-	-	177.000	177.000

1.3 Algemene dekkingsmiddelen en ondersteuning organisatie

Cyberverzekering

Wat willen we bereiken?

Dekken van kosten na cyberaanval / data lek. Een cybersecurityverzekering is een maatregel om schade bij een beveiligingsincident te beperken, met name het verleggen van de financiële risico van een incident naar een verzekeraar. De kosten van (ongeveer) € 70.000 euro op jaarbasis bieden een dekking tot € 2.500.000 euro, het risico welke het hoogst wordt ingeschat en vaak de grootste financiële impact heeft wordt slechts voor 50% vergoed. Vanuit een financieel oogpunt is er geen directe aanleiding voor het afsluiten voor een cybersecurityverzekering omdat dit al meegenomen is in het weerstandvermogen. Echter; er is nog een ander effect te benoemen namelijk, het hebben van een cybersecurityverzekering heeft indirect wel een impact op imago. Komt de gemeente bij een groot incident in de media? Ja, die kans is groot. Maar door het hebben van een verzekering kan de gemeente wel aangeven het onderwerp serieus te hebben genomen, met als bijkomstigheid dat de schade niet vergoed hoeft te worden vanuit publieke gelden. Voorkomen blijft beter dan genezen, binnen de gemeente loopt op dit moment een traject voor het uitbesteden van en in regie nemen van de IT-dienstverlening. In het nieuwe ontwerp ontstaat een situatie waarbij er veel meer gestuurd zal worden op de beheersing van de risico's in plaats van het overdragen.

Wat gaan we ervoor doen?

Er is een offerte opgevraagd voor afsluiten cyberverzekering om na een mogelijke cyberaanval de gevolgschade (gedeeltelijk) te kunnen dekken. Na verwerking van de offerte, worden de risico's, kosten van de verzekering en de mogelijke dekking tegen elkaar afgewogen, zodat een gefundeerde keuze gemaakt kan worden. Deze zal vertaald worden in een apart collegevoorstel.

Wat mag het kosten?

Exacte bedrag is nog niet bekend maar verwacht wordt voor de jaren 2024 t/m 2027 een bedrag van in totaal € 288.000,- verdeeld over de jaarschijven conform onderstaande

	2024	2025	2026	2027
Cyberverzekering	72.000	72.000	72.000	72.000

Bedrijfsvoering

Wat willen we bereiken?

We willen het fundament van de bedrijfsvoering op orde brengen. Diverse ontwikkelingen en uitkomsten van onderzoeken en recentelijke wetswijzigingen tonen de urgentie hiervan aan. Naast de reeds ingezette verbeteringen op duurzame ICT dienstverlening is het ook noodzakelijk om aan de slag te gaan met:

1. het verbeteren en borgen van processen;
2. het op orde brengen van de informatiehuishouding;
3. het op orde brengen van het informatie- en archiefbeheer;
4. de doorontwikkeling van de financiële organisatie en interne beheersing

De noodzaak tot deze verandering komt voort uit het gegeven dat er in organisatie van de gemeente Houten lange tijd sprake is geweest van een stabiel personeelsbestand, waarbij werkwijzen breed bekend waren. De noodzaak om processen te beschrijven is er daardoor jarenlang niet geweest. Veranderende wet- en regelgeving (o.a. de Wet Open Overheid of de wet gericht op het afgeven van de rechtmatigheidsverantwoording) en de verwachte uitstroom de komende jaren vanwege pensionering en de krappe arbeidsmarkt, maken strakke regie op het beschrijven en verbeteren van processen, de informatiehuishouding en de inrichting van de interne beheersingsomgeving cruciaal. Om zo de continuïteit en kwaliteit van dienstverlening naar onze inwoners, ondernemers en partners te garanderen én te voldoen aan nieuwe wet- en regelgeving.

Wat gaan we ervoor doen?

1) Het beschrijven en verbeteren van de processen binnen gemeente Houten. We vinden het noodzakelijk om de verbeteringen in de bedrijfsvoering vanuit de wijze waarop processen binnen de gemeentelijke organisatie verlopen op te pakken. Verschillende onderzoeken gericht op de organisatie laten zien dat de beschrijving van werkprocessen verbeteringen vraagt. Het niet goed beschreven hebben van de werkprocessen brengt verschillende risico's met zich mee, bijvoorbeeld het niet kunnen aantonen dat we voldoen aan wet- en regelgeving, moeilijke overdracht van werkzaamheden bij wisselingen in personele bezetting, geen eenduidige werkwijzen en in hoeverre worden processen efficiënt en effectief doorlopen. Om de continuïteit en kwaliteit van het werk en de dienstverlening te garanderen, is het van belang dat de organisatie stappen zet in het beschrijven van de werkprocessen. Een extra urgentie hiervoor is de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording. Als gemeente Houten moeten we kunnen aantonen dat we het beschikbare geld in onze organisatie volgens de geldende wet- en regelgeving besteden. Daarvoor is het noodzakelijk dat we onze werkprocessen in beeld hebben. In eerste instantie ligt de focus dus op processen gericht op de financiële rechtmatigheid en daarna op processen met de hoogste risico's. De huidige beschikbare capaciteit is hiervoor niet afdoende zodat we dit structureel en incidenteel een impuls willen geven.

2) Gekoppeld aan het op orde brengen van de processen wordt de interne beheersing ingericht en worden verbeteringen doorgevoerd op het gebied van de informatiehuishouding. Er dient beleid te komen ten aanzien van de wijze waarop Houten met de data en gegevens omgaat en classificeert. Er zullen beslissingen genomen moeten worden welke systemen en applicaties gebruikt gaan worden voor het bewaren maar ook het vindbaar maken van de data en gegevens van Houten. Daarop volgt een intensief programma om de medewerkers te helpen (adoptie) bij het op de juiste wijze volgen van het beleid en de daaruit voortvloeiende veranderingen.

3) Ten aanzien van het informatie- en archiefbeheer moet een plan van aanpak worden gemaakt en een project worden gestart om dit op orde te krijgen. Hiermee kunnen we invulling geven aan de aanbevelingen van de toezichthouder informatie en archiefbeheer (de provincie).

4) Binnen de processen voor de financiële rechtmatigheid gaan we de verdeling van taken en verantwoordelijkheden volgens het drie lijnen model opnieuw inrichten. De eerste lijn betreft de primaire teams, de tweede lijn de ondersteunende teams en de derde lijn team Concerncontrol. In de managementletter beveelt de accountant al langer aan hierop in te zetten zodat ook de controlemethodiek zich meer naar procesgericht door kan ontwikkelen. Hiermee kom je als organisatie beter 'in control'. De interne beheersing wordt meer aan de voorkant en gedurende het proces geregeld. Tijdens deze transitie zal meer duidelijkheid omtrent de benodigde personele inzet binnen de 3 lijnen komen, daarna kunnen we bezien hoe we dit gaan organiseren.

5) Door recentelijke wetswijziging gaat het college zelf de rechtmatigheidsverantwoording afleggen. De controlemethodiek wordt hiervoor opgezet. Dit willen we verder ondersteunen door de inzet van een geautomatiseerde tool vanaf 2024. Daarnaast brengt het zelfstandig afgeven van de rechtmatigheidsverantwoording door het college structureel extra werkzaamheden met zich mee voor het cluster AO/IC (waarvoor de werkzaamheden voorheen bij de accountant lagen). Het gaat om meer werk in het controleproces, rapportering en verantwoording. Tevens heeft de ARC het college gevraagd de continuïteit voor werkzaamheden voor de Verbijzonderde interne controle te gaan garanderen.

Aan het doorvoeren van deze verbeteringen wordt in eerste plaats gewerkt vanuit de bestaande organisatie van de gemeente Houten. Tegelijkertijd is de afgelopen periode duidelijk geworden dat dit niet voldoende is om de verbeterslag te maken. Er is een tijdelijke impuls nodig, zodat de verbeteringen kunnen worden doorgevoerd en geborgd in de organisatie. Deze impuls krijgt vorm in een transitieteam, bestaande uit specialisten, bijvoorbeeld op het gebied van procesbeschrijving en -verbetering, informatievoorziening en verbijzonderde interne controles. Dit team kan de organisatie helpen om de benodigde beweging te maken. Pas daarna kan goed worden beoordeeld wat nodig is om het verbeterde niveau van de bedrijfsvoering te handhaven.

Wat mag het kosten?

- 1) Hiervoor is uitbreiding van 1fte van de structurele capaciteit voor procesadvies benodigd € 85.000,-. Tevens is een tijdelijke projectleider voor procesbeheer benodigd voor de jaren 2024 en 2025 € 100.000,-
- 2) Tijdelijk is inzet benodigd van een projectleider informatiehuishouding € 150.000,-
- 3) Tijdelijk is inzet benodigd van een medewerker handboek/ kwaliteitssysteem € 100.000,-.
- 4) Tijdelijk is inzet benodigd van een projectleider transitieteam 3 lijnenmodel € 150.000,-. Na de eerste verkenningen in het 3 lijnenmodel wordt duidelijk wat dit binnen de organisatie aan inzet vraagt, waarbij het streven is dit zoveel mogelijk binnen de bestaande formatie vorm te geven.
- 5) Incidenteel €30.000 is benodigd voor inrichten van de software ondersteuning voor het controleproces en structureel € 18.000 voor licenties. Structureel voor uitbreiding van het cluster VIC met 1 fte senior-adviseur AO/IC €108.000,- benodigd om te voldoen aan de wettelijke eisen.

Onderwerp	2024	2025	2026	2027
Bedrijfsvoering	741.000	711.000	211.000	211.000

1.4 Programma Betrokken bij de samenleving

Extra inzet personeel gedurende een half jaar t/m 2027 wegens verwachte toename van aantal paspoortaanvragen

Wat willen we bereiken?

Voorkomen van exorbitante wachttijden. Voorkomen van boze inwoners, dit door inwoners tijdig te voorzien van een geldig reisdocument.

Wat gaan we ervoor doen?

Uitbreiding formatie 4 fte (144 uur per week) maart t/m augustus is inhuur extern personeel benodigd. In de paspoortaanvragen wordt voor 2024 tot en met 2027 een piek verwacht (effect van eerdere omzetting geldigheidsduur van 5 naar 10 jaar) om dit verantwoord te kunnen opvangen is deze uitbreiding tijdelijk benodigd. In de begroting vanaf 2020 is al rekening gehouden met het verhoogde niveau van de legesinkomsten die voortvloeien uit de toename van het aantal te verstrekken paspoorten de komende jaren. Geen rekening is gehouden met de extra benodigde personele inzet en de kosten daarvan. Dit was een vanzelfsprekende dekkingsbron voor de meerkosten geweest. De meeropbrengsten zijn in de begroting vanaf 2020 reeds ten gunste van het begrotingssaldo gekomen.

Wat mag het kosten?

Incidenteel voor de jaren 2024 t/m 2027 in totaal € 918.000,- verdeeld over de jaarschijven conform onderstaande tabel. Na 2027 verwachten we weer een normalisatie.

Onderwerp	2024	2025	2026	2027
Extra inzet personeel gedurende een half jaar t/m 2027	229.500	229.500	229.500	229.500

1.5 Financiële effecten perspectiefnota 2023

Exploitatie

I/S	Programma	Categorie	Onderwerp	2024	2025	2026	2027
S	Algemene dekkingsmiddelen en ondersteuning organisatie	Wens	Cyberverzekering	72.000	72.000	72.000	72.000
I	Algemene dekkingsmiddelen en ondersteuning organisatie	Wens	Bedrijfsvoering (impulsen voor procesbeheer, informatiehuishouding, 3 lijnenmodel, handboek / kwaliteitssysteem, implementatie controle software)	530.000	500.000	-	-
S	Algemene dekkingsmiddelen en ondersteuning organisatie	Wens	Bedrijfsvoering (uitbreiding 1 fte procesbeheer, licenties controle software)	103.000	103.000	103.000	103.000
S	Algemene dekkingsmiddelen en ondersteuning organisatie	Wettelijk verplicht	Bedrijfsvoering (uitbreiding 1 fte controle rechtmatigheid)	108.000	108.000	108.000	108.000
I	Goede bereikbaarheid	Wens	Parkeergelegenheid voor fietsen op Piazza	40.000	-	-	-
I	Betrokken bij de samenleving	Wettelijk verplicht	Extra inzet personeel gedurende een half jaar t/m 2027 ivm paspoortaanvragen	229.500	229.500	229.500	229.500
S	Duurzame leefomgeving	Bestuurlijk verplicht	Project Sterke Veilige Lekdijk	-	-	177.000	177.000

Investerings

Omschrijving	Categorie	Onderwerp	2024	2025	2026	2027
Project Sterke Veilige Lekdijk	Bestuurlijk verplicht	Verbreding en weginrichting	4.500.000			
		Subsidie provincie	-1.500.000			
		Vrijgraven sluis	1.250.000			
		Subsidie	-1.000.000			
		Totale investering gemeente	3.250.000			

Voorstellen structureel

Onderwerp	Aard	2024	2025	2026	2027
Cyberverzekering	Wens	72.000	72.000	72.000	72.000
Formatie uitbreiding procesbeheer	Wens	85.000	85.000	85.000	85.000
3 lijnenmodel	Wens	PM	PM	PM	PM
Software ondersteuning licenties	Wens	18.000	18.000	18.000	18.000
Formatie uitbreiding controle rechtmatigheid / VIC	Wettelijk	108.000	108.000	108.000	108.000
Project sterke Veilige Lekdijk	Bestuurlijk verplicht	-	-	177.000	177.000
Totaal		283.000	283.000	460.000	460.000

Voorstellen incidenteel

Onderwerp	Aard	2024	2025	2026	2027
Parkeergelegenheid voor fietsen op Piazza	Wens	40.000	-	-	-
Extra inzet personeel 2024 t/m 2027 i.v.m. stijging aantal paspoortaanvragen	Wettelijk	229.500	229.500	229.500	229.500
Impuls bedrijfsvoering :					
Tijdelijk projectleider Procesbeheer	Wens	100.000	100.000	-	-
Tijdelijk projectleider informatiehuishouding	Wens	150.000	150.000	-	-
Tijdelijk medewerker handboek /kwaliteitssysteem	Wens	100.000	100.000	-	-
Tijdelijk projectleider 3 lijnenmodel	Wens	150.000	150.000	-	-
Software-ondersteuning controleproces (inrichting)	Wens	30.000	-	-	-
Totaal		799.500	729.500	229.500	229.500

Totaal incidentele voorstellen komen uit op een bedrag van €1.988.000.-. We stellen voor om deze incidentele voorstellen te dekken uit de vrije en bekleemde algemene reserve.



Financieel perspectief

2 Financieel meerjarenperspectief 2024-2027

Uitgangspunt Collegeprogramma

We gaan aan de slag met een krachtig programma met nieuwe ambities voor de komende jaren en zetten daarnaast ook al vastgesteld beleid door. Dit moet ook gepaard gaan met financieel solide beleid. Beleid dat voorspelbaar en betrouwbaar is. Daarom willen we de algemene bekleemde reserve zoveel mogelijk op peil houden, onder meer door bij de komende jaarrekening voor te stellen het resultaat over 2022 terug te storten in de reserves.

We beschrijven in dit hoofdstuk hoe we onze ambities, bestaand beleid en de aankomende ontwikkelingen gaan. Sommige actuele onzekerheden zijn nog niet verwerkt, de septembercirculaire van het Rijk zal binnenkort verschijnen en het kabinet heeft ook op Prinsjesdag nog het nodige gepresenteerd. Niet alleen voor het jaar 2023, maar wellicht ook nog voor 2022 als het gaat om inflatie, bestaanszekerheid en de energiecrisis. Het komt dan ook te vroeg om in op dit moment te beoordelen of- en in hoeverre- de gemeente hier financieel ruimte voor moet en kan maken.

In de tabel hieronder is de indicatie van het financieel meerjarenperspectief 2024-2027 weergegeven. Deze indicatie is gebaseerd op de inzichten die bij het opstellen van perspectiefnota 2024 beschikbaar zijn.

Tabel: indicatie financieel meerjarenperspectief 2024-2027

bedragen * € 1.000

		2024	2025	2026	2027
A	Primitieve Begroting 2023	3.506	4.556	-2.655	-2.708
B	Collegeprogramma 2023-2027	-3.228	-3.581	-3.199	-2.853
C	Vastgestelde raadsbesluiten	-873	-806	-796	-783
	2e bestuursrapportage 2022	-53	-53	-53	-53
	Indexering jeugdhulp/wmo/regiotaxi/leerlingenvervoer	-372	-358	-348	-339
	Uitkomst aanbesteding onkruidbeheersing	-74	-74	-74	-74
	WIL 1e begrotingswijziging 2023	-37	17	17	17
	GGDrU 1e begrotingswijziging 2023				
	VRU Kadernota 2024	-260	-260	-260	-260
	RAZU Kadernota 2024	-27	-28	-28	-24
	RUD Kadernota 2024	-38	-38	-38	-38
	RUD 1e begrotingswijziging 2023	-12	-12	-12	-12
D	Ontwikkelingen/raadsbesluiten in voorbereiding	-4.761	-6.176	-5.275	-8.271
	Verdeling middelen inwonersinitiatieven	-25	-25	-25	
	Noodlokalen obs De Bijenkorf	-57	-57	-57	-57
	1e bestuursrapportage 2023	-4.050	-5.279	-4.206	-7.035
	RUD ontwerpbegroting 2024	-6	-6	-6	-6
	GGDrU begroting 2024	-346	-346	-346	-346
	VRU begrotingswijziging 2023	-33	-33	-33	-33
	BghU Ontwerpbegroting 2024	-83	-73	-84	-109
	SGL Ontwerpbegroting 2024	-15	-15	-15	-15
	WIL ontwerpbegroting 2024	-146	-342	-503	-670
	Prognose financieel meerjarenperspectief 2023-2027	-5.356	-6.007	-11.925	-14.615
E	Structurele voorstellen Perspectiefnota 2024	-283	-283	-460	-460
	Cyberverzekering	-72	-72	-72	-72
	Bedrijfsvoering	-211	-211	-211	-211
	Project Sterke Veilige Lekdijk			-177	-177
	Indicatie meerjarenbegroting incl. Perspectiefnota	-5.639	-6.290	-12.385	-15.075

2.1 Algemene uitkering (meicirculaire 2023)

Bij het opstellen van de perspectiefnota 2024 was de meicirculaire 2023 nog niet beschikbaar. Deze wordt naar verwachting eind mei gepubliceerd. Na de analyse van de meicirculaire 2023 wordt de raad met een raadsinformatiebrief over het resultaat hiervan geïnformeerd. De raad ontvangt deze brief voor de behandeling van de perspectiefnota 2024 in de RTG op 27 juni 2023. Op die manier beschikt de raad bij de behandeling van de perspectiefnota 2024 over de meest actuele stand van de meerjarenbegroting 2024-2027.

Daarnaast komt het directe financiële resultaat terug in het structurele meerjarenbegrotingssaldo in deze perspectiefnota. Na ontvangst van de meicirculaire zal dit nog apart verwerkt worden hierin.

2.2 Ombuigingen

Op basis van de huidige inzichten zijn in de begroting 2024 zeer waarschijnlijk ombuigingen nodig om een structureel sluitende meerjarenbegroting op te stellen. Deze ombuigingen worden in de begroting 2024 uitgewerkt in concrete ombuigingsvoorstellen en ter besluitvorming aan de raad voorgelegd.

Als denkrichting willen we straks bij de ombuigingsmaatregelen zoveel mogelijk inzetten op 'omkeerbaarheid' van de ombuigingsmaatregel. Voor het overige verwijzen we naar de toelichting op pagina 6.

3 Financiële onzekerheden

In dit hoofdstuk worden de belangrijkste financiële onzekerheden beschreven. In de begroting 2024 worden deze, indien mogelijk, verder gekwantificeerd in de risicomatrix van de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing. Dan worden deze financiële onzekerheden aangevuld met overige onzekerheden als imago, politiek, organisatie et cetera.

- *Omgevingswet*

Met het inwerkingtreden van de Omgevingswet per 1 januari 2024 wijzigt het stelsel van ruimtelijke plannen en vergunningen. Er komen ook taken over naar de gemeenten die voorheen door het Rijk werden gedaan. In de overgangssituatie is voorzien door de incidentele middelen die beschikbaar zijn gesteld in het kader van het programma Implementatie Omgevingswet. In 2023 en 2024 zal aan deze implementatie verder vorm worden gegeven. Op basis van de ervaringen en adviezen zal duidelijk worden wat structurele (ook nieuwe) taken als het functioneel beheer van de applicaties, het uitvoeren van toepasbare regels en het structureel onderhoud van het Omgevingsplan en Omgevingsvisie aan inzet kosten. Dit wordt dit en volgend jaar verder door de organisatie in kaart gebracht. Voor 2024 is de inschatting dat de lasten gedekt kunnen worden uit de hiervoor beschikbare incidentele middelen.

- *Wet Kwaliteitsborging*

Tegelijkertijd met de Omgevingswet treedt op 1 januari 2024 de Wet Kwaliteitsborging (Wkb) in werking. Vanaf deze datum is er voor de bouw van bepaalde type gebouwen (risicoklassen) geen omgevingsvergunning voor de activiteit bouwen en bouwtoezicht meer nodig en worden hierover ook geen leges meer ontvangen. De organisatie heeft in 2024 tijd nodig om zich in te richten naar deze nieuwe wetgeving en taken. Met ingang van 2024 zal dan ook twee derde van het geschatte legesverlies worden verwerkt in de meerjarenbegroting. Voor het resterende deel zal in de legesverordening 2024 e.v. (met daarin de nieuwe Omgevingswetproducten), in verhoging van de kostendekkendheid van de bouwleges en in niet bezette structurele (Wkb-)formatie ruimte worden gezocht om het resterende legesverlies op te vangen.

- **Vitaliteit**

Het komende decennium bereikt een substantieel deel van onze medewerkers de pensioengerechtigde leeftijd. Tot en met eind 2030 gaat het om een aantal van 95 medewerkers. Dit is ongeveer een derde van het personeelsbestand. Een vergrijzende organisatie, in combinatie met een stijging van de AOW-leeftijd, maakt het van groot belang om te investeren in de vitaliteit van de organisatie en duurzame inzetbaarheid van het personeel. Het zolang mogelijk behouden van de aanwezige kennis en ervaring en deze groep gezond aan het werk houden, moet gelijk oplopen met het effectief binden en inzetten van talentvolle jongere generaties. In een krappere wordende arbeidsmarkt is het belangrijk om een aantrekkelijk werkgever te blijven en jongere generaties loopbaanperspectieven te bieden binnen onze organisatie.

We richten ons daarom de komende jaren op de vitaliteit van de medewerkers en daarmee de vitaliteit van de organisatie. Het gaat dan om de duurzame inzetbaarheid van de medewerker (fysiek en mentaal fit, werk-privébalans), het aantrekken van nieuwe, jongere generaties en het organiseren van een warme overdracht van kennis en ervaring naar die nieuwe medewerkers, vooruitlopend op pensionering. De uitputting van het vitaliteitsbudget wordt jaarlijks gemonitord. De effecten van verschillende ontwikkelingen zullen daarbij worden betrokken. Eén daarvan betreft de mogelijke effecten van de uitwerking van de in de nieuwe CAO genoemde RVU-regeling. Het biedt de mogelijkheid voor medewerkers om vervroegd uit te treden en kan daarmee een impact hebben op het vitaliteitsbudget. We zullen het vitaliteitsbudget de komende tijd blijven monitoren om de impact van de nieuwe regelingen tijdig te signaleren.

- **CAO indexering Stichting Sociaal Team**

CAO indexering kent risico op de begroting van het Stichting Sociaal Team 2024. De kosten van de stichting bestaat grotendeels uit loonkosten en de kans wordt als hoog ingeschat dat de cao-stijging de standaard indexatie van de gemeente overstijgt. Het risico is met onzekerheden omgeven. Afhankelijk van de prijsindexering die de gemeente gaat hanteren, de CAO indexering voor zorgpersoneel (verwacht in juli), gemeentelijke keuzes ten aanzien van ontwikkelopdrachten (wel of niet voortzetten van BC begeleiding en ondersteuning van scholen) én keuzes ten aanzien van de inzet van middelen op de balans die bestemd zijn voor de uitfasering van deze ontwikkelprojecten, is het tekort in 2024 tussen de € 150.000 en € 240.000. Het risico loopt in 2025 verder op. We gaan in overleg met het Stichting Sociaal Team over de gevolgen en aanpak.

- **Nieuwbouw obs De Velduil**

Voor de nieuwbouw van de openbare basisschool De Velduil is in de raad van 12 januari 2021 een krediet beschikbaar gesteld. De realisatie van de nieuwbouw van de school heeft vertraging opgelopen als gevolg een aan beroepsprocedure tegen de omgevingsvergunning. Nu dat uiteindelijk blijkt dat er geen hoger beroep wordt ingesteld kan de realisatie van het schoolgebouw van start gaan. Daartoe wordt de Europese aanbesteding opgestart. Sinds de beschikbaarstelling van het krediet zijn bouwrijzen excessief gestegen. Een eerste indicatie daarvan voor de bouw van de school levert een stijging van de stichtingskosten op van 28%. Daardoor zou het krediet moeten worden verhoogd. Dit bedrag is in exclusie van nog te ramen sloop van de huidige locatie. Een exacte bepaling van de stichtingskosten voor de nieuwbouw van de school wordt na de zomer 2023 aangeboden.

- **Integraal Huisvestingsplan Onderwijs**

Sinds 1997 is de zorgplicht voor de huisvesting van het primair en voortgezet onderwijs volledig overgedragen van het Rijk naar de gemeenten.

Voor de zorgplicht van de onderwijshuisvesting hanteert de gemeente het Integraal Huisvestingsplan (IHP). Deze zorgplicht houdt in dat de gemeente dient te voorzien in voldoende en adequate schoolgebouwen in het primair en voortgezet onderwijs.

De gemeente en de schoolbesturen werken vanuit de bestaande rolverdeling samen op het gebied van onderwijshuisvesting. Een IHP is een belangrijk sturingsinstrument in het realiseren van diverse onderwijskundige, beleidsmatige en maatschappelijke ambities waarbij onderwijshuisvesting dus niet alleen een antwoord is op een ruimtevraag, maar

ook een strategisch bedrijfsmiddel om genoemde ambities te ondersteunen of te realiseren.

Daarnaast wordt het IHP gezien als een routekaart om het onderwijsvastgoed de komende decennia te verduurzamen, om daarmee te kunnen voldoen aan de klimaatdoelstellingen van 2030 (50% CO₂-reductie) en 2050 (95% CO₂-reductie).

In 2023 zal er een nieuw Integraal Huisvestingsplan Onderwijs worden gemaakt. Uit het nieuwe Integraal Huisvestingsplan vloeien lasten voort. Een aantal schoolgebouwen heeft een leeftijd (40 jaar) bereikt waardoor binnen een termijn van 4 jaar renovatie dan wel vervangende nieuwbouw noodzakelijk is. De financiële consequenties zijn op het moment lastig te duiden. Hiervoor dient het IHP verder te zijn uitgewerkt. Bovendien doen de lasten doen zich eerst voor nadat een nieuw/vernieuwd schoolgebouw is opgeleverd. Gelet op de voorbereidingstijd en uitvoering van een bouwproject, zullen de jaarlasten die voortvloeien uit het nieuwe IHP niet voor 2027 in de begroting worden opgenomen. Het nieuwe IHP verhoogd de noodzaak tot ombuigingen vanaf 2027 omdat we verwachten dat het een sterke verhoging van kapitaallasten tot gevolg heeft.

- **Budgetten minimabeleid**

Het kabinet heeft vergaande plannen gepresenteerd om geldzorgen, armoede en schulden aan te pakken. Voor de aanpak geldzorgen, armoede en schulden zijn de komende jaren structurele middelen beschikbaar gesteld¹. Het is alleen nog niet bekend wanneer en hoe de middelen verdeeld worden.

Naast de structurele aanpak van armoede en schulden heeft het kabinet een aantal noodmaatregelen getroffen om mensen op de korte termijn te helpen als gevolg van de stijgende energieprijzen en de toenemende inflatie.

De verwachting is dat deze incidentele en structurele middelen nodig zijn binnen het minimabeleid voor 2024 en verder. Hiervoor kunnen de volgende redenen worden genoemd:

1. De stijging van de prijzen i.v.m. inflatie. Voorbeelden zijn zwemlessen, sport- en cultuurlessen voor kinderen uit een minimagezin. De gemiddelde kostentoeename overschrijdt de indexatie voor 2024;
2. De bijzondere verhoging van het wettelijk minimumloon met 10,15%. Dit leidt tot een toename van de omvang van de doelgroep die onder het minimabeleid valt;
3. Taakstelling statushouders: dit leidt tot een toename van de omvang van de doelgroep die onder het minimabeleid valt;
4. Effect wijzigingen U-pas per 1 januari 2023: naar verwachting zullen meer ouders via het Jeugdfonds sport- en cultuurlessen aanvragen i.p.v. via de U-pas;
5. Landelijk is er meer aandacht voor niet-gebruik van inkomensondersteunende maatregelen. Huishoudens worden gefaciliteerd om meer gebruik te maken van bestaande regelingen en financiële voorzieningen waar zij recht op hebben. Dit heeft als gevolg dat het gebruik toe zal nemen eveneens de kosten die hieraan verbonden zijn.

Benodigde middelen

In gezamenlijkheid met de maatschappelijke organisaties die uitvoering geven aan het lokale armoede- en schuldenbeleid is onderzocht welk effect bovenstaande punten op de gevraagde subsidies heeft. Rekening houdend met de nieuwe indexatienormen voor 2024, komt een bedrag van € 32.000 uit boven het budgetplafond.

Conclusie

De Rijksmiddelen zijn nodig om de tekorten op te vangen. Vanuit het Rijk is nog niet helder wat de omvang van de middelen zal zijn evenals de verdeelsystematiek, waardoor het maken van een inschatting van de ontvangen middelen onhaalbaar is. Bovendien is een deel van de middelen incidenteel (tot 2024) en zullen we in 2025 en verder moeten kijken wat de structurele middelen voor effect hebben. Hier ligt mogelijk vanaf 2023 een risico.

¹ [Middelen van ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid voor Aanpak geldzorgen armoede en schulden | Publicatie | Rijksoverheid.nl](#)

4 Ontwikkeling reservepositie

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de ontwikkeling van de reservepositie van de vrije en de bekleemde algemene reserve. In de jaarstukken 2022 is de meest recente herziening van de grondexploitaties opgenomen.

Voor de ontwikkeling van de reservepositie van de algemene dienst is het van belang te kijken naar de omvang van de vrije algemene reserve en bekleemde algemene reserve.

- Stand vrije algemene reserve per 31 december 2022 € 6,176 mln. (*De provinciale norm is circa € 2,5 miljoen*);
- Stand bekleemde algemene reserve per 31 december 2022: € 18,023 mln.

In de tabel hieronder wordt het verloop van de vrije en de bekleemde algemene reserve weergegeven.

Tabel: **prognose vrije algemene reserve**

bedragen * € 1.000

Omschrijving	Bedrag
Stand 31 december 2022	6.176
Onttrekkingen	6.317
- resultaatbestemming 2022	3.100
- Perspectiefnota'24: incidentele voorstellen t.l.v. vrije reserve	1.948
- BR Transitie ICT (Collegeprogramma 2022-2026)	1.150
- Noodlokalen obs De Bijenkorf	119
Dotaties	7.573
- resultaat 2022	7.573
Prognose vrije algemene reserve	7.432

Tabel: **prognose bekleemde algemene reserve**

bedragen * € 1.000

Omschrijving	Bedrag
Stand 31 december 2022	18.023
Onttrekkingen (2023-2026)	2.540
- BR Omgevingswet 2023-2026 (Collegeprogramma 2022-2026)	2.500
- Perspectiefnota'24: incidentele voorstellen t.l.v. bekleemde reserve	40
Dotaties	
- resultaatbestemming 2022	2.500
Prognose bekleemde algemene reserve	17.983

In het collegeprogramma 2022-2026 is gesteld dat bij een positief jaarrekeningresultaat 2022 via de resultaatbestemming een toevoeging aan de algemene bekleemde reserve zal plaatsvinden om deze weer op het niveau van voor het collegeprogramma te brengen. Daarnaast is bij de behandeling van het collegeprogramma door de raad een motie aangenomen om o.a. te onderzoeken of vulling van de Bestemmingsreserve Transitie ICT mogelijk is vanuit de vrije algemene reserve en/of vanuit de bestemming van het resultaat 2022.

Bij het schrijven van deze perspectiefnota moet de raad hierover nog besluiten.

5 Begrotingsrichtlijnen 2024

5.1 Inleiding

Ter voorbereiding op de opstelling van de begroting 2024 worden bij de perspectiefnota 2024 de begrotingsrichtlijnen door de raad vastgesteld. Binnen de kaders van deze begrotingsrichtlijnen werkt het college de begroting 2024 uit.

5.2 Begrotingscirculaire Gemeenten 2024-2027

Op 31 maart 2023 is door de provincie Utrecht de circulaire “begrotingsrichtlijnen en toetsingsaspecten 2024” aan de raad toegestuurd. Hierin staan de begrotingsrichtlijnen en toetsingsaspecten voor de begroting 2024 en de meerjarenraming 2025-2027. Uitgangspunt hierbij is het Gemeenschappelijk Financieel Toezichtkader (GTK 2020 Gemeenten). Daarnaast worden actuele onderwerpen toegelicht.

Gemeenschappelijk financieel Toezichtkader 2020 Gemeenten

Enkele onderwerpen uit het toezichtkader worden hieronder kort toegelicht.

- *Repressief of preventief toezicht*

Repressief toezicht betekent dat de begroting direct kan worden uitgevoerd. Wanneer de begroting niet aan de wettelijke criteria voldoet kan preventief toezicht worden ingesteld. Preventief toezicht betekent dat de begroting en de daaropvolgende begrotingswijzigingen eerst moeten worden goedgekeurd door de provincie voordat deze kunnen worden uitgevoerd.

- *Begroting moet structureel en reëel in evenwicht zijn*

Structureel evenwicht = de structurele lasten worden gedekt door structurele baten.

Reëel evenwicht = de geraamde bedragen moeten volledig, realistisch en haalbaar zijn.

Indien de begroting meerjarig niet structureel sluitend is, dan moet in ieder geval het eerste jaar (2024) wel structureel sluitend zijn. Dit houdt in dat structurele lasten niet gedekt mogen worden door incidentele baten.

- *Algemene uitkering*

Voor de begroting 2024 en de meerjarenbegroting 2025-2027 moet voor de algemene uitkering uit het gemeentefonds uitgegaan worden van de meircirculaire 2023 en de daarin opgenomen uitkeringsfactoren (op basis van constante prijzen).

- *Opschuivend sluitend financieel meerjarenperspectief*

Er mag geen sprake zijn van opschuivend sluitend financieel meerjarenperspectief. Hiermee wordt bedoeld dat het niet is toegestaan om ieder jaar opnieuw een (meerjaren) begroting aan te bieden waarbij uitsluitend de laatste jaarschijf in evenwicht is.

- *Inzicht in de structurele begrotingspositie*

Binnen het meerjarige overzicht van incidentele baten en lasten worden naast alle incidentele posten, ook alle toevoegingen en onttrekkingen aan reserves die incidenteel van aard zijn opgenomen. Alle opgenomen posten worden goed toegelicht. De notitie Structurele en incidentele baten en lasten van de Commissie BBV biedt hiertoe kaders.

5.3 Uitgangspunten opstellen begroting 2024 en meerjarenbegroting 2025-2027

Inleiding

Deze begrotingsrichtlijnen bevatten de uitgangspunten die worden gehanteerd bij de opstelling van de begroting 2024 en de meerjarenbegroting 2025-2027.

Financiële basis voor begroting 2024

Het financiële kader voor het opstellen van de begroting 2024 is de “Perspectiefnota 2024-2027”.

Raadsbesluiten tot en met 6 juli 2023 met financiële effecten, worden verwerkt in de begroting 2024.

- De indicatie van het financieel meerjarenperspectief 2024-2027 in de perspectiefnota 2024 is het uitgangspunt voor de uitwerking van de begroting 2024.
- Financiële effecten van raadsbesluiten tot en met 6 juli 2023 worden in de begroting 2024 verwerkt.

Kerngegevens

Voor het opstellen van de begroting 2024 en de meerjarenbegroting 2025-2027 is een aantal gegevens van belang. Het gaat hierbij om de kerngegevens die van invloed zijn op de berekening van de groei-gerelateerde budgetten, dus die Q (hoeveelheid) afhankelijk zijn, en een aantal andere specifieke posten zoals de algemene uitkering. In onderstaande tabel is een aantal van toepassing zijnde kerngegevens per 1 januari van het betreffende jaar opgenomen.

Gegeven	Begrotingsrichtlijnen 2024			
	2024	2025	2026	2027
Totaal aantal woningen	21.215	21.455	21.763	22.110
Prognose woningbouwproductie	240	308	347	406
Gemiddelde woningbezetting	2,40	2,36	2,36	2,34
Aantal inwoners, totaal	50.878	51.099	51.539	51.684
Aantal inwoners 0 t/m 17 jaar	11.088	10.951	10.842	10.761
Aantal inwoners, 18 t/m 59 jaar	26.481	26.487	26.502	26.611
Aantal inwoners 60 jaar en ouder	13.309	13.661	14.015	14.312
Aantal éénpersoonshuishoudens	6.026	6.133	6.249	6.381
Aantal meerpersoonshuishoudens	15.094	15.209	15.327	15.458

Toelichting op bovenstaande tabel:

1. Uitgangspunt voor het aantal woningen en inwoners is de stand per 1 januari 2022 volgens de Basisregistratie Personen (BRP) van de gemeente Houten.
2. De woonvisie 2021-2030 (vastgesteld december 2021) geeft richting aan het gewenste woningbouwprogramma van 4.750 woningen in de periode tot 2040. Voor ongeveer 1.000 woningen zijn al meer of minder concrete plannen.
3. Bron voor de gemiddelde woningbezetting is de bevolkingsprognose gemeente Houten van Pronexus (mei 2022).
4. Het verschil tussen het aantal woningen en de som van de één- en meerpersoonshuishoudens betreft vooral de incidentele leegstand van woningen.

5.4 Prijsontwikkelingen

Algemeen

Het algemene uitgangspunt is dat het verhogen van budgetten niet is toegestaan.

Er is een klein aantal uitzonderingen, genoemd onder 3.4.3., waarbij een specifieke aanpassing toegepast wordt.

Indexering prijsgevoelige budgetten

Het indexeringspercentage dat meerjarig wordt toegepast op de prijsgevoelige budgetten (inclusief subsidiebudgetten) is de prijs bruto binnenlands product voor 2024 volgens de korte-termijnraming van het Centraal Planbureau (CPB) van maart 2023 ([Centraal Economisch Plan \(CEP\) 2023, raming maart 2023](#)). Voor 2024 is dit 3,0%. Een aanvullende correctie vindt plaats als de actuele CPB raming voor het lopende jaar 2023 meer dan 0,5% afwijkt van de prijsmutatie waarop de lopende begroting 2023 is gebaseerd. De afwijking is 3,2% (begrote indexatie voor 2022 3,0%, nu 6,2%) zodat een bijstelling over 2023 plaatsvindt. Hiermee bedraagt het toe te passen prijsindexcijfer voor 2024 6,2%.

Tabel: Ontwikkeling Inflatie

	Opgenomen in Begroting 2023	CEP maart'23	Vershil
2023	3,0%	6,2%	3,2%
2024	-	3,0%	3,0%
TOTAAL			6,2%

Specifieke aanpassingen budgetten

Bij onderstaande budgetten wordt een specifieke aanpassing gedaan:

a. Budgetten (baten en lasten) afhankelijk van kerngegevens

Voor een aantal budgetten geldt dat er een directe relatie is tussen de hoogte van het budget en de kerngegevens. Dit wordt autonome groei genoemd. In dat geval moet er een duidelijke onderbouwing van de voorgestelde budgetaanpassing worden aangeleverd. Deze onderbouwing moet gebaseerd zijn op de formule: $P \text{ (prijs)} \times Q \text{ (hoeveelheid)}$, waarbij de P voor de begroting 2023 alleen mag stijgen op basis van het indexeringspercentage (6,2%) in § 3.4.2 en Q moet aansluiten op de kerngegevens in § 6.3. De inwonersaantallen hebben bijvoorbeeld invloed op de legesopbrengsten van burgerzaken, kosten van verkiezingen, de bijdragen aan onder andere de VNG en kosten van verzekeringen. De ontwikkeling van de leeftijdsopbouw van de Houtense inwoners heeft invloed op de kosten van jeugd en wmo.

b. Budgetten (lasten) gerelateerd aan specifieke contracten op gebied van jeugdhulp en Wmo

Op een aantal budgetten met betrekking tot jeugdhulp en Wmo is een afwijkend indexeringspercentage van toepassing. Het gaat hierbij om budgetten waar een specifiek contract aan ten grondslag ligt. Voor deze budgetten wordt uitgegaan van de opgenomen indexeringsafspraken in het desbetreffende contract.

Omdat de peildata na het opstellen van de (primitieve) begroting liggen, zullen deze budgetten in de loop van 2023 en 2024 verhoogd worden. Voor de dekking hiervan kan (deels) gebruik worden gemaakt van middelen uit de meicirculaire 2023 die voor loon- en prijsindexatie gereserveerd zijn, zie § 6.6.

Onderwerp	Grondslag indexering
Maatwerk ZIN Wmo	Overheidsbijdrage in de arbeidskosten-ontwikkeling (OVA-index) ¹
Huishoudelijke Hulp Wmo	OVA-index
Hulpmiddelen Wmo	Consumenten Prijs Index (CPI)) ²
Individuele voorzieningen Jeugd	OVA-index
PGB's	OVA-index
SAVE	OVA-index
Essentiële functies Jeugd	80% OVA en 20% PPC ³
Leerlingenvervoer	NEA-index (Panteia)

1. OVA: <https://www.nza.nl/documenten/vragen-en-antwoorden/wat-is-het-prijsindexcijfer-voor-personele-kosten>

2. CPI: <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/83131ned/table?fromstatweb>

3. Er wordt aangesloten bij de indexeringssystematiek van het LTA.

c. Verhuur accommodaties (baten)

De tarieven van de sport- en welzijnsaccommodaties worden jaarlijks per 1 augustus geïndexeerd. Dit betekent dat de tarieven van sport- en welzijnsaccommodaties met ingang van 1 augustus 2023 met 6,2% worden geïndexeerd.

d. Begroting derden op basis van een gemeenschappelijke regeling (lasten)

Een aantal budgetten is gerelateerd aan de begrotingen van derden op basis van een gemeenschappelijke regeling. Bij het opstellen van de begroting 2024 worden de meest actuele gegevens van de gemeenschappelijke regeling als uitgangspunt gehanteerd.

Zoals eerder gemeld in raadsvoorstel over inflatie dd 4 april 2023 zijn er ook andere prijsstijgingen in 2024 te verwachten. De gestegen kosten voor de verbonden partijen is daar een belangrijke component van. Op dit moment hebben we daar nog geen exact financieel beeld bij. De verbonden

partijen leveren vaak rond dit tijdstip de nieuwe begroting 2024 aan voor zienswijze. Deze worden via aparte raadsvoorstellen gecommuniceerd en later in het jaar vastgesteld. Deze kosten worden natuurlijk meegenomen in onze begroting 2024.

Onder voorbehoud kunnen we de volgende ontwikkelingen delen

e. Te verstrekken subsidies (lasten)

De te verstrekken subsidies worden met 6,2% geïndexeerd. Uitzondering hierop zijn te verstrekken subsidies waar een substantiële 'looncomponent' onderdeel van is. In die gevallen wordt de indexering van te verstrekken subsidies opgesplitst in:

- 6,2% over het prijsgevoelige gedeelte
- 11,1% over de looncomponent

In deze looncomponent is een extra compensatie toegepast voor de uitzonderlijke situatie in afgelopen jaren. De begrote loonindex was aanzienlijk lager dan de werkelijke indexatie. In de volgende tabel staat de toegepaste loonindex ten opzichte van de werkelijke index.

Tabel: Loonontwikkeling

	Opgenomen in Begroting 2023	CEP maart'23	Vershil
2022	1,2%	7,4%	6,2%
2023	3,3%	3,5%	0,2%
2024	-	4,7%	4,7%
TOTAAL			11,1%

f. Te ontvangen subsidies (baten)

Voor te ontvangen subsidies en rijksbijdragen wordt uitgegaan van de (voorlopige) beschikking voor het betreffende begrotingsjaar (indien deze al aanwezig is). Als de beschikking voor het begrotingsjaar (nog) niet is afgegeven, wordt vooralsnog uitgegaan van de meest recente inzichten waarbij lasten en baten verhoogd worden met het indexeringspercentage van 6,2%.

g. Personeel gerelateerde kosten (lasten)

Een aantal budgetten is gerelateerd aan de loonsom en bedraagt concernbreed 6,2% van de loonsom. Dit percentage is als volgt verdeeld over de diverse loongerelateerde budgetten:

Persoonlijke toelagen	0,40%
Forensenvergoeding	1,25%
Jubilea	0,15%
Gratificaties	0,20%
Opslagpercentage genormeerd schaalbedrag	2,00%

Loopbaanoriëntatie	1,00%
---------------------------	--------------

Opleidingskosten	1,80%
Werving en selectie	0,20%
Arbo en vitaliteit	0,60%
Dienstreizen	0,20%
Overige personeelskosten	0,40%
Totaal % overige formatie-gerelateerde budgetten	3,20%

Omdat deze budgetten gerelateerd zijn aan de loonsom worden ze verhoogd met de loonontwikkeling van 4,7%.

h. Verzekeringen (lasten)

Voor lopende verzekeringen geldt de grondslag voor de premieberekening. Bij verzekeringen waarbij de premie wordt berekend op basis van het aantal inwoners, wordt rekening gehouden met de vastgestelde inwoneraantallen uit de kerngegevens (zie § 6.3). De prijs per inwoner mag stijgen met een indexering van 6,2%. Bij verzekeringen waarvan de premie wordt berekend aan de hand van een percentage van de verzekerde waarde wordt de verzekerde waarde geïndexeerd met 6,2%.

i. Onvoorzien én onuitstelbaar én onontkoombaar

In een beperkt aantal gevallen kan sprake zijn van onvermijdbare budgetaanpassingen. Dit zijn aanpassingen die onvoorzien én onuitstelbaar én onontkoombaar (3xO) zijn.

- **Alle prijsgevoelige budgetten (*inclusief subsidiebudgetten*) worden meerjarig met 6,2% geïndexeerd.**
- **Budgetten gerelateerd aan specifieke contracten op het gebied van jeugdhulp en Wmo hebben een afwijkend (*anders dan 6,2%*) indexeringspercentage.**
- **De looncomponent in de te verstrekken subsidies wordt met 11,1% (*in plaats van 6,2%*) geïndexeerd.**
- **Afwijkingen hiervan in een aantal specifieke gevallen.**

5.5 Loonontwikkeling

De begrote salarislasten zijn gebaseerd op het maximum van de functieschaal. De sociale lasten worden begroot op basis van de gegevens die per 31 mei 2023 beschikbaar zijn.

Het ABP stelt elk jaar rond 1 december de hoogte van de verschillende premies (pensioenpremies en sociale lasten) voor het volgend jaar definitief vast. Bij het opstellen van de begrotingsrichtlijnen 2024 zijn de premies dus nog niet bekend en worden gehandhaafd op het niveau van 2023. Indien het ABP medio dit jaar een voorlopige inschatting afgeeft van de verschillende premies over 2024, wordt het effect hiervan verwerkt in de begroting 2024.

De Cao voor gemeenteambtenaren geldt tot 1 januari 2024. Indien de nieuwe Cao voor 1 september 2023 afgesloten wordt, worden de loonontwikkelingen hiervan meegenomen in de begroting 2024. Indien er nog geen nieuwe Cao afgesloten is, zal met betrekking tot de loonontwikkeling na 1 januari 2024 worden aangesloten bij de verwachte ontwikkelingen ([Centraal economisch plan \(CEP\) 2023, raming maart 2023](https://www.cpb.nl/raming-3mrt2020-cep-2020-mlt)<https://www.cpb.nl/raming-3mrt2020-cep-2020-mlt>) van het CPB. Voor de indexering wordt aangesloten bij de parameter 'prijs overheidsconsumptie, beloning werknemers'. Op basis hiervan wordt uitgegaan van een structurele verhoging van de loonkosten met 4,7% om hiermee tenminste de verwachte koopkrachtontwikkeling te kunnen compenseren. Deze indexatie wordt dus ook toegepast op de personeel gerelateerde kosten (zie § 6.4.g).

- **Begrote salarislasten zijn gebaseerd op het maximum van de functieschalen.**
- **Salarislasten worden vanaf 2024 met 4,7% geïndexeerd.**
- **Werkgeversgedeelte van de pensioenpremies en sociale lasten worden gehandhaafd op basis van de vastgestelde premies voor 2023.**
- **Voorlopige inschatting premies 2023 door het ABP verwerken we in de begroting 2024.**

5.6 Algemene uitkering

De algemene uitkering in de begroting 2024 wordt gebaseerd op de meicirculaire 2023. Voor de berekening van de algemene uitkering wordt het systeem van constante prijzen gehanteerd (het jaar 2024 is lopend en de jaren 2025-2027 zijn constant).

In de meicirculaire worden de prognoses voor de maatstaven binnen de algemene uitkering geactualiseerd.

Voor de berekening van de stelpost voor de ruimte onder het plafond van het BTW-compensatiefonds wordt het gemiddelde van de afrekeningen van de laatste jaren gehanteerd, conform de richtlijn van de Provincie/BZK.

Voor de berekening van de stelpost nog te ontvangen rijksmiddelen voor jeugdzorg wordt uitgegaan van de richtlijn van de Provincie/BNZK.

-
- De hoogte van de algemene uitkering wordt bepaald aan de hand van de meicirculaire 2023.
 - Voor de begroting 2024 en de meerjarenbegroting 2025-2027 wordt het systeem van constante prijzen gehanteerd (*het jaar 2024 is lopend en de jaren 2025-2027 constant*).
 - Actualisatie prognoses maatstaven t.b.v. meicirculaire.
 - Stelpost ruimte onder het plafond BCF o.b.v. gemiddelde afrekeningen laatste jaren.
 - Stelpost nog te ontvangen rijksmiddelen voor jeugdzorg conform richtlijn Provincie/BZK.

5.7 Gemeentelijke belastingen en heffingen

Uitgangspunt voor de onroerendzaakbelasting (ozb) en de toeristenbelasting is een trendmatige aanpassing (6,2%) van de begrote opbrengst. Bij de berekening van het tarief voor de ozb wordt deze verhoging als gevolg van de inflatie gecorrigeerd voor de waardeontwikkeling van de woningen en de niet-woningen.

De tarieven van de overige belastingen en heffingen worden op basis van kostendekkendheid vastgesteld. Hierbij geldt als uitgangspunt dat deze kostendekkend in de begroting worden verwerkt.

- **Uitgangspunt voor de bepaling van de begrote opbrengst van ozb en toeristenbelasting is een trendmatige verhoging van 6,2%.**
- **De tarieven voor de overige belastingen en heffingen worden op basis van kostendekkendheid vastgesteld.**

5.8 Effect- en prestatie-indicatoren

De raad heeft (stuur)informatie nodig om zijn kaderstellende rol (bij de begroting) en controlerende rol (bij de jaarstukken) te kunnen vervullen. Effect- en prestatie-indicatoren zijn hierbij van belang.

Op landelijk niveau zijn hiervoor de zogenaamde BBV-indicatoren ontwikkeld. Daarnaast heeft de raad de ruimte om haar eigen gewenste effect- en prestatie-indicatoren in de begroting hieraan toe te voegen.

- **In opvolging van het rekenkameronderzoek en de motie m.b.t. indicatoren in de begroting is de organisatie in 2023 een project gestart om een goede basis set aan indicatoren in de begroting te krijgen. In 2023 zullen deze via een werksessie in Juni en besluitvorming bij de tweede berap 2023 cq begroting 2024 weer in de begroting opgenomen worden.**